

At first I was surprised to see how they were faring with all those shapes and sizes. You'd think there'd be some staring but they didn't seem to mind that some were much to tall.

Čas; dimenzija, ki je ne moremo ujeti in obstati v njej. Preprosto se nam izmika in izmika. Nikjer ni veje na katero bi se lahko oprijeli. Skozi stoletja so poskušali ujeti navidezno vejo in se ustavit v dimenziji ... časa. Vsi ti poskusi so nam prinesli razne filozofije in umetnosti, ki še sedaj polnijo naše duše in ne bodo nikoli pozabljeni. Ena izmed vzhodnih umetnosti, s katero so hoteli premagati čas, zgodovino, doseči iluzijo ... je umetnost Bonsajev. Na vzhodu, natančneje na Kitajskem, so glavni utemeljitelji večjih verstev Konfucij, Buda in Lao-Tse; to so bili ljudje, ki so častili naravo v vseh pogledih. Izpolnitev življenja so iskali v naravi, v mogočnem gorovju in skalovju, rekah in jezerih...

OD ZAČETKA IN DO...

Že od nekdaj so iskali vrelce in napoje nesmrtnega življenja. Tudi Taoisti so iskali eliksir življenja. In pomanjševanje naravnih objektov je bilo zelo povezano z magijo in iskanjem nesmrtnosti (pri starih Kitajcih pojem nesmrtnosti pomenil podaljševanje življenja na nekaj sto let, ne pa do nesmrtnosti). Pomanjševanje dreves, ki so jih kot del vrtnarske umetnosti gojili v posodah, in njihovo staranje so upočasnjevali z zaustavljanjem in prekinjanjem rastlinskih sokov. **To je podobno temu, kar so poskušali na sebi: upočasnjevanje dihanja in utripa srca, ki naj bi privedlo do podaljšanega življenja.** V nekem pogledu so bila stara debla odraz starih Taoistov samih. In tako se je rodil bonsaj, ki je postal religiozen predmet. Predmet budistične meditacije in tudi pojema lepote, brezčasnosti in miru, v katerem se ujame in obdrži čas, prostor... Bonsaj je vez med človekom in naravo, ki se kaže v procesu rasti in razvoja.

V 6. stoletju so budistični menihi širili vero tudi na japonskem, skupaj z vero pa je v deželo prišel tudi bonsaj. V dobi Heian (794-1185) se je vpliv Kitajcev na japonsko kulturo nadaljeval, istočasno se je tako tudi razvila unikatna vrsta budizma → Zen budizem, ki je bolj način življenja kot vera. Poudarja samodisciplino, ustvarjanje idej in uresničevanje ter tudi duševni mir, ki ga prinaša meditacija. **Menihi zena so bonsaje uporabljali za simbolično ilustracijo filozofskih resnic, zakoreninil se je v predstavah etičnega in lepote ideala narave.** S tem je gojenje

B O N S A J OZ.

n a r a v a u r b a n e g a č l o v e k a

bonsajev postalo umetnost. Da bo drevo raslo in se razvijalo še po njihovi smrti, jim je pomagalo ceniti enotnost človeka in narave. Gojenje bonsajev je bilo omejeno le na duhovniško in aristokratsko (samuraji) kasto.

Zapisi iz obdobja Kamakura (1192 - 1333) kažejo, da so samuraji na verandah svojih domovanj razkazovali bonsaje v za ta namen izdelanih posodah. Kasneje se je gojenje drevesc le še širilo in pridobivalo na popularnosti. Tako je v dobi Muromachi (14 st.) skupaj z obredom pitja zelenega čaja bonsaj postal del japonske kulture.

Doba Edo (1601 – 1867; japonski razcvet), ki je obdobje miru, je dala nov zagon umetnosti. Zelo znane so keramične posode Owari, ki so bile narejene za bonsaje. Velikokrat so bili bonsaji vzgajani v kitajskem slogu "literati". Drevo v slogu literati je podobno pismenki. Drugače pa vsako drevo nosi posebno zgodbo in v vsakem vzbudi različne občutke. Na koncu vsega je bonsaj postal družinska vrednost, prenašal se je iz generacije v generacijo.

POJAV BONSAJA NA ZAHODU

V dobi Meiji (1867 - 1912) je bilo organiziranih vse več velikih razstav in sem sodi rojstvo modernega bonsaja, ki temelji na izražanju zdravja in naravne lepote. Zaradi pomanjkanja dreves z naravnih rastišč, ki so bila izčrpana, so se počasi razvile druge tehnike. Uveljavila se je beseda BON-SAI, ki je nadomestila besedo Hachi-no-ki. Bonsaj je postal del popularne kulture, njegova vloga je sedaj postala, da urbanemu človeku približa naravo. V Evropi je bil bonsaj prvič predstavljen na svetovni razstavi v Parizu leta 1878, drugo srečanje med Evropo in bonsajem pa sega v leto 1910 na Londonski razstavi. Razen nekaj primerkov, ki so zaradi pomanjkanja znanja propadli, na zahodu s to umetnostjo niso bili seznanjeni.

Med 2. svetovno vojno se je na Japonskem z bonsajem seznanilo veliko zahodnih vojakov, ki so po koncu vojne znanje odnesli s seboj v Ameriko. Tako se je začel pohod bonsaja na Zahod. Eden od vrhuncev tega je bilo darilo Japonske Združenim državam Amerike za njihovo dvestoletnico (1976): zbirka drevesc, nekaj starih tudi več kot 350 let. Drevesa hranijo v Narodnem arboretumu v Washingtonu D.C.

Dandanes pa lahko dobimo bonsaj tudi v Evropi v vsaki veleblagovnici, ampak vprašanje je, ali lahko skrbimo zanj. Iz izkušenj lahko povem, da nakup bonsaj prinese veliko navdušenja, a pomanjkanje znanja o tej umetnosti privede do propada same rastline. Zatorej, če nameravate kupiti bonsaj, se o njem le poučite, preden ga doma daste na okensko polico.

Jerneja Dečar (J.D.)